

11 boschmuizen en van 5 dwergmuizen; daarenboven 2 kaakschedeltjes en onderkaken van de vrij zeldzame dwergspitsmuis (*Sorex minutus*).

Uileballen nog altijd welkom, met duidelijke opgave van plaats en tijd.
Amsterdam, 6 Maart '32. Amstel 171.

Dr. A. SCHREUDER.

Naar aanleiding van De Lev. Nat. p. 336: 1. Een half witte merel komt ook al jaren bij den Haag voor; dit jaar vertoefte hij in de Scheveningsche boschjes bij de Promenade. Het vorige jaar ca. 200 m. meer naar Scheveningen toe.

2. Zachte Winter 1931-'32. Op 26 Januari noteerde ik in bloei: *Bellis*, *Poa annua*, *Tussilago*, *Petasites*, alle zeer veel; *Dactylis* half uitgebloeid; *Tragopogon pratensis* (nog steeds) met gesloten bloem, *Crepis virens* nog steeds; *Capsella*; *Stellaria media* kleistogaam; *Corylus*.

In tuinen verder: *Galanthus nivalis* en een breedbladig soort; *Berberis aquifolium*; 2 *Dianthus*-soorten; *Helleborus niger* en een purperbloeiende soort; *Eranthis*; *Cheiranthus*; *Matthiola*; oranje *Erysimum*; *Viola maxima* en cornutabastaard; *Daphne Mezereum*; *Saxifraga crassifolia*; *Pirus japonica*; een roos met twee bijna geopende bloemen; *Primula acaulis* en een tuinvorm; *Calendula officinalis* (nog veel).

3. In De Lev. N. vertelt U op p. 303 van een nieuwe gewoonte van konijnen. Vergelijk wat ik het vorige jaar in D.L.N. noteerde van *Salsola kali*!

4. De vorm van *Senecio Jacobaea* zonder lintbloemen is een vrijwel speciale duinvorm voor ons land. In de duinen kruist zij veel met de type en dan vindt men allerlei kruisingsvormen met smalle of verkorte linten of zelfs met *Centaurea*-achtige stralende buisbloemen.

Ir. J. L. VAN SOEST.

De drieteenmeeuw echte oceaانvogel. Op mijn zeereis van New-York naar Londen (19—28 Dec. '31) werd de boot overdag steeds gevolgd door meeuwen, voorn. de drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*) zoowel oude als jonge exemplaren. Bij de kusten van Amerika en Engeland zijn het voorn. zilvermeeuwen, die de boot volgen, terwijl deze midden op den oceaan veel minder algemeen zijn. Vooral *Rissa* houdt zich tot midden in den Atlantischen Oceaan boven de 45° breedtegraad met vischvangst bezig, en wel vooral daar, omdat in verband met de meerdere planktonrijkdom, het aantal visschen ook grooter is. Ook zag ik een paar maal een oude *Larus fuscus* (kleine mantelmeeuw) midden op den oceaan. 's Nachts kon ik van het volgen van het schip door de meeuwen echter niets waarnemen en kon ik ze ook nooit in de touwen of mast aantreffen. Ik vermoed, dat ze den nacht rustend op de golven doorbrengen, want bij het aantreffen van den dag is er tot midden op den oceaan weer een troep van ± 45 aanwezig. Dit viel des te meer op, daar ik in November j.l. den Grooten Oceaan van Japan naar San Francisco overstak en midden op zee in 't geheel geen meeuwen zag.

Weinig menschevrees bij zoogdieren in de Ver. Staten v. Amerika. 20 November 1931 in het mooie Golden Gatepark bij San Francisco wandelend lokte ik het eerste beste eekhoorntje, dat ik zag, naar me toe en het bleek zoo tam, dat het al gauw tegen me opklom en in mijn jaszak naar voedsel keek. Dezelfde grijze soort (*Sciurus carolinensis*) was in een der parken in New York zoo vertrouwd met menschen, dat het zich heel gemakkelijk uit mijn hand liet voederen. Ook bij de Niagarawatervallen waren ze veel makker, dan onze roodbruine inheemsche soort in ons land. Hier in den Haarlemmerhout bijv., waar de soort ongeveer 7 jaar geleden is komen wonen en nu algemeen is, blijven ze nog bepaald schuw, hoewel de meezen door het dagelijks voederen der vogelvrienden juist zeer vertrouwd met den mensch zijn geraakt. Van de Noord-Amerikaansche wilde dieren zag ik verder het Amerikaansche wilde konijn (*Sylvilagus bachmani ubericolor*), dat talrijk in het Golden Gate park voorkwam en allermint schuw voor menschen was. En ik trof deze makheid daar niet alleen bij parkdieren aan, maar ook aan den rand der woestijn (van Arizona) bijv. bij de Grand Canyon onder de witstaartherten en gestreepte grondeekhoorntjes (chipmunks, *Tamias striata*) aan. Deze laatste, in den steilen wand der Canyon levende knagertjes lieten zich met brood voederen en 5 ex. tot op 1 m. naderen, evenals de herten. Zelfs liet een mannetjes hert, dat veel moeite deed, zijn gewei af te stooten aan kleine boompjes, zich een appel in mijn hand goed smaken, maar kwam als dank daarna met neergebogen gewei op me af en wist me in de sneeuw te stooten. Vroeger op den morgen vond ik in de 10 cm dikke sneeuw het spoor van de kleine daar voorkomende beersoort, die naar wortels gezocht had en zich daar volgens verhalen ook soms door bezoekers laat voederen. En hier zijn ook bij sneeuw de dieren nog bang voor ons.

Haarlem, Wagenweg 54.

L. VAN 'T SANT.

Geen spreuwenwolken in Den Haag. Het is een verwonderlijk en ongetwijfeld moeilijk te verklaren verschijnsel, dat we hier in den Haag dezen winter ineens onze spreuwenwolken

missen. Zes jaar lang hebben we ons kunnen verlustigen in het prachtige schouwspel van de massavluchten dezer vogels, die tijdens de winter- en voorjaarsmaanden in ontelbare scharen kwamen slapen in de dennenboschjes aan den Nieboerweg. Ze kwamen meestal omstreeks Kerstmis, soms ook pas na Nieuwjaar, maar we meenden in elk geval vast op deze talrijke gasten te kunnen rekenen. Nu blijven ze ineens weg. Zouden ze dat doen, omdat zij er heelemaal niet op gesteld zijn, 's nachts gestoord te worden, om te worden onderscheiden met een genummerd ringetje om een der pootjes? Of zou hun wegblijven veroorzaakt worden door de draden en de vlaggetjes, die vanwege „Plantsoenen” geplaatst werden, om de vogels van hun gewone plaats dicht bij de huizen weg te houden? Mogelijk is ook, dat ze zich geërgerd hebben, aan overdreven ingezonden stukken, in de Haagsche bladen, van zenuwachtige omwonenden. Wie zal het uitmaken?

Wie dezen winter tegen de schemering in de bekende omgeving van de Boschjes van Poot komt, ziet er nauwelijks een paar kleine troepjes spreeuwen voorbijvliegen. Meestal is niet eens te zien, waar ze blijven. In elk geval occupeeren die kleine troepjes een andere slaapplek, waar weet ik niet.

Maar een feit is, dat het aantal spreeuwen, dat we dezen winter in onze naaste omgeving kunnen opmerken, opvallend klein is. In geen maanden heb ik ze in mijn tuin gehad, terwijl in vorige winters de grond er dikwijls zwart van zag. Het schijnt mij toe, dat de groote aantallen overwinterende spreeuwen, die anders stevast (en vooral in zachte winters!) het Hollandsche polderland bevolken, er dezen winter niet zijn. Waren ze er wel, dan zouden ze ongetwijfeld hun gewone nachtasyl in de Boschjes van Poot weer hebben betrokken. Ook de laat ingevallen vrij strenge koude (10—14 Februari) heeft ons de scharen niet gebracht.

Dit verschijnsel lijkt mij belangrijk genoeg om er aandacht voor te vragen. Ik bracht het reeds in verband met den buitengewoon geringen vogeltrek in October en November jl. en opperde de vraag: Is het broedseizoen — 1931 in Noord- en Oost-Europa wegens te weinig zonnewarmte voor de vogels zoo slecht geweest, dat we de gevolgen daarvan duidelijk konden waarnemen, eerst in den geringen herfsttrek en daarna ook in het bijzonder kleine aantal overwinterende spreeuwen in ons land?

Is het laatste inderdaad het geval, dan zullen we gedurende het a.s. voorjaar in ons land een opmerkelijk tekort aan spreeuwen moeten kunnen constateeren, daar de massavangst van deze nuttige en interessante vogels in België nog steeds voortgaat.

De eerste vraag is nu m.i. deze, of ook in andere streken van ons land dezen winter veel minder spreeuwen geweest zijn dan in vorige seizoenen.

Wie weet er meer van?

Den Haag, Febr. 1932.

W. TOLSMA.

Het nestelen van den winterkoning. In het Januari-nummer doet de heer L. de Vries eenige mededeelingen over late broedgevallen van het winterkoninkje. Hij geeft daarin ook een paar data, ontleend aan mijn werkje „s-Gravenhage als Vogelstad” en plaatst deze aanhaling: „Aan een broednest viel toen (nl. 29 Juli—11 Aug.) nauwelijks meer te denken; dat diertje werkte m.i. aan een slaapnest”. Daarop verwijt de heer De Vries mij: „Het zou afdoende geweest zijn, als Tolsma een lokaal onderzoek had ingesteld. Dat vogeltje kon den 11 den Augustus broeden of jongen hebben”.

Wanneer de geachte onderzoeker het citaat echter nog met een enkel zinnetje verlengd had, zou hij daarmee tevens het bewijs geleverd hebben, dat mijn veronderstelling juist was geweest, daar ik op de aangehaalde passage liet volgen: „Later heb ik kunnen constateeren, dat in dit nestje geen veerenbekleding was”. M.a.w. dit nestje bleek inderdaad niet als broednest gebruikt te zijn.

De opmerking van den heer De Vries was dus overbodig. Voorts had hij in hetzelfde hoofdstuk op blz. 82 kunnen lezen, *waarom* ik geen „lokaal onderzoek” had ingesteld. Daar staat nl. het volgende:

„Het nestje is zoodanig geconstrueerd — de ingang altijd eenigszins door de kap overhuifd —, dat een onderzoek naar den inhoud niet mogelijk is, zonder de stevigheid van het bouwsel te schaden. Een ruw binnendringen van een of twee vingers, om den bodem te bereiken, vernielt feitelijk het heele kunstige nestje. Vooral de afwerking van het vlieggat met dunne sparren-„twijgjes kan bijzonder mooi en stevig zijn”.

„Van een winterkoningen-nestje geldt dus meer nog dan bij andere vogels: onze nieuwsgierigheid bedwingen, afblijven!”

Van vogels, welker nesten gemakkelijk vindbaar en bereikbaar zijn, en die dus herhaaldelijk verstoord worden, in de eerste plaats dus zanglijsters, merels, winterkoningen, zullen late broedsels steeds voorkomen, omdat de diertjes telkens weer probeeren, aan hun voortplantingsinstinct te voldoen, zoo bijzonder zijn die late broedsels dus niet en het is meestal niet uit te maken, of het echte tweede broedsels zijn, dan wel vervolgbroedsels na herhaalde storingen.